

Jovana Vurdelja*

Univerzitet u Beogradu – Filološki fakultet, doktorand

Komunikacija o klimatskim promenama – katalizator ili inhibitor globalnih klimatskih politika

Apstrakt

Medijski polarizovana slika klimatskih promena u rasponu između *klimatske krize* kataklizmičnih razmera, sa jedne strane, i *naučne obmane*, sa druge, nedvosmisleno utiče na razumevanje i percepciju rizika od posledica ovog globalnog fenomena, pri čemu značajno određuje kurs klimatske debate u javnom diskursu. Ovakva dihotomizacija medijskog sadržaja između klimatskih alarmista i skeptika, osim što produbljuje već postojeću ideološku i političku polarizaciju u kontekstu dostizanja nulte neto emisije, odnosno energetske tranzicije sa fosilnih na obnovljive izvore energije, u značajnoj meri doprinosi i (de)motivisanju angažovanosti na polju klimatskih politika. Naime, u radu se razmatraju različiti mehanizmi komunikacije klimatskih promena u javnom diskursu sa fokusom na političku retoriku, odnosno dominantne frejmove i narativ i način na koji mogu doprineti ubrzanju, odnosno usporavanju implementacije određenih mera, strategija, programa, kao i ciljeva iz klimatskih sporazuma o smanjenju emisija ili adaptivnih i mitigacionih mera.

Ključne reči:

klimatske promene, komunikacija klimatskih promena, medijski diskurs, politički diskurs, klimatske politike

* jovana.vurdelja@gmail.com

UVOD

Klimatske promene su se već godinama unazad pozicionirale na globalnoj agendi prioritarnih pitanja kao univerzalno prihvaćen izazov sa kojim se suočavaju kako razvijena tako i tranziciona društva koja imaju različiti stepen ranjivosti, otpornosti i adaptacionih kapaciteta na mnogobrojne posledice. U svetlu prohujale epidemije virusa korona, ali i trenutnih ratova, klimatske promene su dodatno doprinele pogoršanju postojećih tenzija jer kao multiplikator rizika (engl. *risk multiplier*) imaju potencijal da prodube političke i geopolitičke konflikte i krize prvenstveno oko kontrole resursa, ali i da intenziviraju siromaštvo, kao i klimatske migracije usled ekstremnih vremenskih prilika.¹ Kao takve, odavno su izašle iz naučne zajednice, a sve više privlače pažnju kao društveno-politička, ekonomska, institucionalna, ali i bezbednosna pretnja usled kaskadnih efekata koji ugrožavaju normalno funkcionisanje ljudi, ali i planete.

KLIMATSKE PROMENE KAO KOMUNIKACIJSKI
IZAZOV

Međuvladin panel za promenu klime (engl. *Intergovernmental Panel on Climate Change*) definiše klimatske promene kao „promene stanja klime koje se mogu identifikovati (korišćenjem statističkih testova) usled promena u srednjoj vrednosti i/ili varijabilnosti njenih osobina koje traju duži period, obično decenijama ili duže. Klimatske promene mogu biti uzrokovane prirodnim unutrašnjim procesima ili spoljnim faktorima, kao što su modifikacije solarnih ciklusa, vulkanske erupcije i dugotrajne antropogene promene u sastavu atmosfere ili u korišćenju zemljišta”.² Neretko se u literaturi može naći

¹ Patrick Huntjens and Katharina Nachbar, “Climate Change as a Threat Multiplier for Human Disaster and Conflict”, *Policy and Governance Recommendations for Advancing Climate Security*, Working Paper 9, 2015, Available from: <https://static1.squarespace.com/static/61542ee0a87a394f7bc17b3a/t/61b8e67b32b0eb4c0fbb89a5/1639507580316/working-Paper-9-climate-change-threat-multiplier.pdf>, (Accessed June 22, 2024).

² IPCC: Annex I: Glossary. In: Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock,

karakterizacija klimatskih promena kao super opakog fenomena³ (engl. *super-wicked phenomenon*), koji zbog svoje kompleksnosti, apstraktnosti i neupadljivosti (engl. *unobtrusiveness*) usled nevidljivog uzroka (emisija gasova sa efektom staklene bašte) predstavlja izazov za komunikaciju i interpretaciju široj javnosti.⁴ Iz tog razloga proizlazi tvrdnja da je „komunikacija klimatskih promena podjednako kompleksna koliko i sama nauka o klimatskim promenama”.⁵ Komunikacija klimatskih promena predstavlja kritični interfejs između naučnih istraživanja, razumevanja šire javnosti i političkih akcija. U ovom kontekstu, komunikacija se pre svega odnosi na način na koji su uzroci, posledice i rizici od klimatskih promena konceptualizovani u naučnom, političkom i medijskom diskursu. Prema tome, upotreba i kombinacija različitih jezičkih elemenata (leksičkih, gramatičkih, pragmatičkih) uglavnom je strateška, sa svrhom postizanja efekta apostrofiranja ili kamufliranja pojedinih aspekata, favorizovanja ili marginalizacije određenih stavova ili pak legitimizacije, odnosno diskreditovanja posebnih stanovišta i političkih predloga, a sve sa ciljem promovisanja ili negiranja pojedinih ideoloških aspiracija vladajućih elitističkih grupa. Shodno tome, odabir narativa, retorike ili frejma ni u kom pogledu nije slučajaj, niti ideološki, jezički i vrednosno neutralan, i kao takav direktno utiče na razumevanje opasnosti od promena u klimatskom sistemu, a samim tim i na dinamiku donošenja odluka, odnosno kreiranja politika.

KOMUNIKACIJA KLIMATSKIH PROMENA NA RASKRŠĆU MEDIJA, POLITIKE I NAUKE

U evoluciji fenomena klimatskih promena u javnom diskursu dva su ključna događaja koja su uticala na njihov iskorak iz naučne zajednice. U tom pogledu, možemo govoriti o *medijatzaciji* i *politizaciji* klimatskih promena kao

M. Tignor, and T. Waterfield (Eds.]. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA, 2018, p. 544.

- ³ Richard J. Lazarus, “Super Wicked Problems and Climate Change: Restraining the Present to Liberate the Future”, *Georgetown Law Faculty Publications and Other Works*, 159, 2009.
- ⁴ Mike S. Schäfer and Saffron O’Neill, “Frame Analysis in Climate Change Communication: Approaches for Assessing Journalists’ Minds, Online Communication and Media Portrayals”, in: Matthew Nisbet, Shirley Ho, Ezra Markowitz, Saffron O’Neill, Mike S. Schäfer, and Jagadish Thaker (Eds.), *Oxford Encyclopedia of Climate Change Communication*, Oxford University Press, 2017.
- ⁵ Caron Chess and Branden Johnson, “Information is Not Enough”, in: S. C. Moser and L. Dilling (Eds.), *Creating a Climate for Change: Communicating Climate Change and Facilitating Social Change*, Cambridge University Press, 2007.

procesima koji su proširili domet interesovanja za ovaj globalni fenomen, ali i definisali druga dva poligona za njihovu komunikaciju i interpretaciju, čime su značajno doprineli nenaučnoj kontekstualizaciji samog fenomena.⁶ Prepoznavanje političkog konteksta kao potencijalnog oružja za manipulaciju mediji su vrlo brzo prepoznali i artikulisali svoje strategije komunikacije. U tom pogledu, godina 1988. označava prekretnicu jer je donela povećano interesovanje šire javnosti usled preplitanja uticaja tri događaja koja se smatraju okidačima za proces politizacije i medijizacije klimatskih promena.⁷ Splet faktora koji je tome doprineo je *ekološko-meteorološkog* (suše širom Severne Amerike), *političkog* (svedočenje Džejmisa Hansena (Jamesa Hansena) pred američkim kongresom o postojanju globalnog zagrevanja, kao i upozorenje Margaret Tačer (Margaret Thatcher) na potencijalne efekte klimatskih promena), kao i *naučnog* karaktera (osnivanje Međuvladinog panela za promene klime – IPCC)⁸. Ili kao što je Ungar (Ungar) primetio, „ono što 1988. čini izuzetnom je niz fizičkih uticaja koje su osetili obični ljudi”.⁹

Medijski diskurs

„Sve što znamo o našem društvu, odnosno o svetu u kojem živimo, znamo zahvaljujući masovnim medijima.”¹⁰ Klimatske promene ne predstavljaju nikakav izuzetak. Nekolicina naučnih studija pokazala je da su mediji glavni izvor informacija o ekološkim problemima za širu javnost¹¹ budući da „mali broj ljudi započinje dan čitanjem najnovijih članaka iz naučnih, recenziranih publikacija uz prvu jutarnju kafu”.¹² Bez obzira da li se to naučnicima sviđa

⁶ Max T. Boykoff and Jules M. Boykoff, “Balance as Bias: Global Warming and the U.S. Prestige Press”, *Global Environmental Change*, 14, 2004.

⁷ Mike Hulme, *Why We Disagree About Climate Change: Understanding Controversy, Inaction and Opportunity* Cambridge, Cambridge University Press, 2009.

⁸ Max T. Boykoff and Jules M. Boykoff, “Climate Change and Journalistic Norms: A Case Study of U.S. Mass-Media Coverage”, *Geoforum*, 38, No. 6, 2007, pp. 1190–1204.

⁹ Sheldon Ungar, “The Rise and (Relative) Decline of Global Warming as a Social Problem”, *Sociological Quarterly*, 33, 1992, p. 490.

¹⁰ Niklas Luhmann, *The Reality of the Mass Media*, Stanford University Press, Stanford, 2000.

¹¹ Alison Anderson, “Sources, Media, and Modes of Climate Change Communication: The Role of Celebrities”, *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 2, 2011, pp. 535–546.

¹² Max. T. Boykoff and Tom Yulsman, “Political Economy, Media, and Climate Change: Sinews of Modern Life”, *WIREs Climate Change* 4, No. 5, 2013, p. 359.

ili ne,¹³ mediji imaju fundamentalnu ulogu u predstavljanju naučnih istraživanja široj javnosti, odnosno diseminaciji informacija. „Mediji predstavljaju važnu arenu, ali i važne agente koji vrše produkciju, reprodukciju i transformaciju značenja društvenih pitanja.”¹⁴ U tom pogledu, mediji imaju dvostruku ulogu, interpretativnu¹⁵, kao i ulogu validatora nauke¹⁶ i samim tim neposredno utiču na formiranje stavova, mišljenja i ponašanje javnosti. Međutim, medijska slika sveta nije refleksija stvarnosti već samo jedna njena verzija koju oni kreiraju.¹⁷ U tom kontekstu, medijska komunikacija klimatskih promena često može predstavljati distorziju stvarnosti jer je njihova konceptualizacija često u službi političkih, ideoloških ili finansijskih interesa određenih grupa.

Lažna ravnoteža

Lažna ravnoteža¹⁸ (engl. *false balance*) odnosi se na žurnalističku normu, odnosno medijsku praksu u kojoj se, kako bi se izbegla pristrasnost, suprotstavljenim stranama poklanja isti nivo vremena, prostora i pažnje u izveštavanju, iako su stavovi nesrazmerni u pogledu naučne utemeljenosti. U kontekstu klimatskih promena, mediji su dali isti legitimitet stavovima klimatskih alarmista i klimatskih skeptika uprkos postojanju naučnog konsenzusa od 99% o antropogenom poreklu klimatskih promena i time stvorili iluziju o postojanju klimatske debate po pitanju uzroka i posledica klimatskih promena raspirujući sumnju u verodostojnost naučnih dokaza i istraživanja. Takav vid komunikacije doprineo je da se klimatske promene profilisu kao kontroverzno pitanje, čime se produbila polarizacija u javnom i političkom diskursu, odnosno

-
- ¹³ Max T. Boykoff and Ravi Rajan, “Signals and Noise: Mass-Media Coverage of Climate Change in the USA and the UK”, *EMBO Reports*, 8, No. 3, 2007, pp. 207–211.
- ¹⁴ Anabela Carvalho, “Media(ted) Discourses and Climate Change: A Focus on Political Subjectivity and (Dis)Engagement”, *WIREs Climate Change*, 1, No. 2, 2010, p. 173.
- ¹⁵ Andreas Schmidt, Ana Ivanova and Mike S. Schäfer, “Media Attention for Climate Change Around the World: A Comparative Analysis of Newspaper Coverage in 27 Countries”, *Global Environmental Change*, 23, No. 5, 2013, pp. 1233–1248.
- ¹⁶ Ruxanda Petrescu-Mag et al., “How climate change science is reflected in people’s minds: A cross-country study on people’s perceptions of climate change”, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(7), 4280.
- ¹⁷ Pamela J. Shoemaker and Stephen D. Reese, *Mediating the Message: Theories of Influences on MassMedia Content* Longman, New York, 1996.
- ¹⁸ Michael Brüggemann and Sven Engesser, “Beyond False Balance: How Interpretive Journalism Shapes Media Coverage of Climate Change”, *Global Environmental Change*, 42, 2017, pp. 58–67.

ambivalentnost kod šire javnosti, što je dovelo do usporavanja, odnosno odlaganja zelene tranzicije. '

Politički diskurs

„Politička aktivnost ne postoji bez upotrebe jezika.”¹⁹ Međuodnos jezika i politike ima svoje korene u retoričkoj praksi starih Grka i Rimljana. O relevantnosti retorike, kao instrumenta za ubeđivanje sa uticajem na formiranje političkih stavova i mišljenja upućivali su još Aristotel i Ciceron. I upravo u tom pogledu, Džordž Orvel (George Orwell) je ukazao na potencijalnu zloupotrebu jezika u političke svrhe navodeći da su „politički govori odbrana neodbranljivog”.²⁰ Ričard Nojštad (Richard Neustadt), najuticajniji teoretičar američkog predsedništva, osnivač Harvard Kenedi škole za upravljanje (Harvard Kennedy School of Governance) i savetnik Harija Trumana (Harry Truman), Džona F. Kenedija (John F. Kennedy) i Bila Klintona (Bil Clinton), u svojoj knjizi *Predsednička moć* primetio je: „moć predsednika je moć ubeđivanja”.²¹ Dakle, u kontekstu klimatskih promena, manipulativna i persuzivna funkcija jezika često služi kao sredstvo političke komunikacije sa ciljem uspostavljanja ili održavanja moći, dominacije i kontrole, a samim tim određuje tok i kurs klimatskih politika, uspostavljajući prioritete, programe i strategije koji će se preduzeti na nacionalnom i globalnom nivou.

Naučni diskurs

U kontekstu nauke o klimi, naučna zajednica ima hegemonijski status kojim se odražava potpuni autoritet, integritet i kredibilitet u pogledu „proizvodnje” naučnih činjenica i rezultata. U tom smislu, naučni diskurs ima primarnu ulogu u generisanju empirijskih podataka u vidu naučnih izveštaja, publikacija i analiza, čime legitimizuje svoj superiorni stav u javnom diskursu, a samim tim i opravdava upozorenja na zabrinjavajuće projekcije i scenarija o budućim efektima klimatskih promena. U tom kontekstu, naučna komunikacija se odvija primenom ekspertizacije kako bi se šira javnost uverila u verodostojnost i istinitost naučnih tvrdnji, a samim tim i dokazao suverenitet

¹⁹ Paul Chilton and Christina Schaffner, “Introduction: Themes and Principles in the Analysis of Political Discourse”, in: edited by Paul Chilton and Christina Schaffner, *Politics as Text and Talk: Analytic Approaches to Political Discourse*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, 2002, p. 6.

²⁰ George Orwell, “Politics and the English Language”, in: George Orwell (Ed.), *George Orwell: A Collection of Essays*, Harcourt Publishing Company, 1946, p. 225.

²¹ Richard E. Neustadt, *Presidential Power*, Macmillan Publishing Company, New York, 1960, p. 55.

naučne zajednice. Međutim, takvu naučnu komunikaciju u velikoj meri remeti suficit tehničkih termina i akronima, što se odražava na samo sporazumevanje i razumevanje sa neekspertsom publikom, odnosno donosiocima odluka. Nedovoljno jasno prezentovani podaci na taj način mogu nepovoljno uticati na percepciju rizika od klimatskih promena i dovesti do (ne)namerne konfuzije u javnosti. Iz tog razloga, dekodiranje naučne komunikacije nameće se kao imperativ u javnoj sferi.

ANTAGONIZAM U KOMUNIKACIJI

Kao što je već rečeno, uprkos postojanju jasnog stava naučne zajednice o tome da ljudske aktivnosti i sagorevanje fosilnih goriva predstavljaju glavni uzrok porasta globalne temperature vazduha, medijski, politički i javni diskurs su izrazito polarizovani, pri čemu su u debati najizraženiji stavovi klimatskih alarmista i skeptika. Polarizacija se ogleda u njihovim suprotstavljenim političkim i ideološkim vrednostima, stavovima, verovanjima ili pak ekonomskim interesima čiju okosnicu čini dihotomija planeta ili profit. Samim tim, portret klimatskih promena razlikuje se zavisno od kreatora poruke, odnosno njegove namere, svrhe i cilja.

Sa jedne strane debate su naučnici, ali i klimatski aktivisti (pokreti: Petkom za budućnost (Fridays for Future) i Pobuna protiv izumiranja (Extinction Rebellion)) kao nepokolebljivi pobornici zelene ekonomije, a samim tim i neto-nulte budućnosti, snažnim zalaganjem za postizanje klimatske neutralnosti i negativnih emisija gasova sa efektom staklene bašte. Sa druge strane debate su, pak, naftne i gasne kompanije kao fanatični protivnici zelene tranzicije, odnosno tranzicije elektroenergetskog sistema sa fosilnih goriva (uglja, nafte, gasa) na obnovljive izvore energije (vetar, voda, sunce), koji na sve načine pokušavaju da uspore, odlože ili u potpunosti obustave globalni proces dekarbonizacije.

Iz tog razloga, komunikacija klimatskih promena oscilira između frejma u kojem je zagrevanje planete dramtizovano i predstavljeno kao *klimatska kriza* i frejma u kojem je antropogeni izvor klimatskih promena kompromitovan i prikazan kao *naučna zavera*. U oba slučaja jezik u kontekstu klimatskih promena strateški je upotrebljen, a zavisno od motiva i svrhe može imati funkciju katalizatora ili inhibitora progressa na polju donošenja klimatskih politika, adaptivnih i mitigacionih mera, klimatskih aktivnosti, kao i klimatskih sporazuma.

Kako bi se skrenula pažnja javnosti, u medijskom prostoru često postoji tendencija da se naučne projekcije i istraživanja o riziku i ranjivosti od klimatskih promena prikazuju kroz narativ krize sa fokusom na potencijalno nepovratne efekte i to u domenu između nadrealnog i naučno-fantastičnog. Takav narativ dovodi se u vezu sa klimatskim alarmizmom budući da se klimatske promene predstavljaju kao nadolazeća apokalipsa, pri čemu svako ignorisanje

upozorenja o neophodnom smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte čini da distopijski scenario sudnjeg dana sa ekološkom kataklizmom, izumiranjem vrsta i potpunim nestankom civilizacije postane realnost. Ovakav prikaz često je praćen alarmističkom retorikom, a manipulacija percepcije javnosti vrši se upravo izazivanjem jakih emocionalnih reakcija (patosa), straha, panike i nemira kako bi se ukazalo na urgentnost rešavanja problema i donošenje hitnih mera za usporavanje zagrevanja. Naglašavanjem izrazito negativnih posledica porasta Zemljine temperature, mediji teže da postignu potpunu spektakularizaciju i senzacionalizaciju teme klimatskih promena, pri čemu katalizatorska uloga jezika dobija svoj puni smisao isticanjem neophodnosti ubrzavanja ispunjenja ciljeva iz postojećih klimatskih sporazuma, kao i donošenja novih sveobuhvatnijih. Danas se za frejm klimatske krize može reći da predstavlja medijsku normu budući da je postao dominantan i standardan modus predstavljanja informacija i činjenica u vezi sa klimatskim promenama u vestima, novinskim člancima, snimcima, reportažama, kao i na digitalnim platformama. Takav frejm klimatske promene problematizuje ne samo u kontekstu ekološke, već i sve prisutnije zdravstvene krize imajući u vidu zabrinjavajući globalni porast obolelih od kardiovaskularnih, respiratornih, vektorskih, ali i mentalnih bolesti pre svega izazvanih ekstremnim klimatskim uslovima, kao i lošijim kvalitetom vazduha.

Sa druge strane, određeni mediji oblikovali su frejm koji promenjene klimatske uslove tumači u kontekstu *naučne obmane*. Takav frejm dovodi se u vezu sa klimatskim poricanjem i klimatskim skepticizmom, a formiran je sa ciljem da se negiraju tvrdnje naučne zajednice o ljudskim aktivnostima (sagorevanju fosilnih goriva) kao glavnom uzroku povećanog zagrevanja, a pre svega da se onemoguće klimatski pregovori, zakoni, kao i programi niskokarboničnog razvoja. Iz tog razloga, njihov narativ je utemeljen na širenju retorike sumnje u naučne dokaze i rezultate, odnosno isticanje naučne nesigurnosti/nepouzdanosti, pri čemu se nastoji osporiti naučni integritet i kredibilitet, a samim tim i poljuljati poverenje u naučnu zajednicu, između ostalog, i izveštaje Međuvladinog panela za promenu klime kao najautoritativnijeg izvora informacija.

Dakle, u slučajevima kada je jezik u ulozi katalizatora, klimatske promene predstavljaju se kao egzistencijalni rizik ili neposredna pretnja u političkim govorima ili medijskim reportažama, pri čemu se teži naglasiti kompleksnost situacije, a pre svega istaknuti neophodnost hitnog reagovanja globalne zajednice i samim tim opravdati argumente za što skoriju zelenu tranziciju. Sa druge strane, kada se klimatske promene predstavljaju u svetlu ekonomskih gubitaka, odnosno kao teret za privredu, postoji težnja da se opstruira svaki pokušaj napuštanja, odnosno smanjenja zavisnosti industrije od fosilnih goriva. U tom pogledu, treba imati u vidu da je svaka medijska ili politička poruka kreirana u svrhu postizanja ideoloških ciljeva određenih interesnih grupa, organizacija ili pojedinaca, pa je samim tim i jezik u službi ubrzavanja ili usporavanja donošenja klimatskih politika i mera.

KAKO KOMUNIKACIJA OBLIKUJE GLOBALNU KLIMATSKU POLITIKU

Na koji način globalni naponi u zauzdavanju emisija sa efektom staklene bašte mogu biti osujećeni, a samim tim i poremetiti globalni momentum za klimatsku akciju najbolje ilustruju dva slučaja „bojkota” klimatskih sporazuma iz istorije SAD. Prvi slučaj se odnosi na povlačenje SAD iz Kjoto protokola 2001. godine. Sporazum koji je potpisan u japanskom Kjotu, 11. decembra 1997. godine, predstavlja prvi pravno obavezujući globalni protokol u borbi protiv klimatskih promena. Međutim, obaveze u pogledu ispunjenja ciljeva iz protokola o smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte bile su diferencirane, pri čemu su razvijene zemlje imale obavezujući cilj da u periodu od 2008. do 2012. smanje emisije za otprilike 5 procenata u odnosu na 1990, dok su ostale potpisnice, odnosno najsiromašnije i zemlje u razvoju bile izuzete od istih obaveza, sa mnogo fleksibilnijim pristupom kako bi se omogućio njihov dalji ekonomski razvoj. Zbog ovakve neravnomerne alokacije odgovornosti, Sjedinjene Američke Države, pod predsedništvom Džordža Buša (George Bush), formalno su odbacile Kjoto protokol marta 2001. godine s obzirom na to da Senat nije ratifikovao potpis Bila Klintona (Bill Clinton). Ključni motiv za izlazak SAD iz sporazuma su nepravedno olakšavajuće okolnosti i tretiranje zemalja u razvoju Kine i Indije koje nisu bile obavezane na smanjenje emisija uprkos činjenici što su veliki emiteri. Kako bi legitimizovali svoju odluku za povlačenje, američki lideri su prikazali sporazum u svetlu negativnih posledica po američku privredu, gubitak radnih mesta u energetskom sektoru, kao i smanjenje konkurentnosti u odnosu na zemlje koje su bile isključene od obaveze smanjenja emisija. U tom smislu, ceo diskurs predstavljanja SAD kao žrtve nepravednog sistema Kjoto protokola, kroz frejm pretnje za ekonomske interese i privrednu stabilnost, služi kao mehanizam legitimizacije političkog povlačenja utemeljen na ideologiji pravičnosti.

Drugi blatantni primer opstruiranja sprovođenja efikasne klimatske politike sa odjekom globalnih razmera predstavlja odluka tadašnjeg američkog predsednika Donalda Trampa (Donald Trump) o povlačenju SAD iz Pariskog klimatskog sporazuma.²² U trenutku kada je sporazum usvojilo više od 190 država članica Okvirne konvencije UN o promeni klime, u obraćanju u Beloj kući, 1. juna 2017. godine, on je ozvaničio izlazak iz sporazuma sa gotovo identičnom negativnom retorikom prema određenim ciljevima iz dogo-

²² Michael R. Pompeo, Secretary of State, “On the U.S. Withdrawal from the Paris Agreement”, press statement, November 4, 2019, U.S. Department of State, Available from: <https://2017-2021.state.gov/on-the-u-s-withdrawal-from-the-paris-agreement/> (Accessed August 10, 2024).

vora²³. Kako bi opravdao svoju političku odluku o povlačenju, Pariski klimatski sporazum je prikazao u izrazito negativnom svetlu, stavljajući ga u frejm neprijatelja američkog naroda i fokusirajući se na ekonomske gubitke koje bi mogao prouzrokovati. Svoju retoriku je utemeljio na persuazivnim pragmatičkim elementima implicirajući da sporazum „nije fer” jer „predstavlja ogromnu redistribuciju bogatstva SAD drugim zemljama” time što ide u korist samo Kini i Indiji.²⁴ „Pariski sporazum je sporazum koji nema veze sa borbom protiv klimatskih promena, nego sa sticanjem ekonomskih prednosti u odnosu na SAD”.²⁵ Osim toga, svoju odluku je pokušao da legitimizuje time što je apostrofirao narativ „tereta za američku privredu” argumentujući da se zbog njega „gube poslovi i smanjuju plate, mnogi rudari u rudnicima uglja bi izgubili posao”. „Povlačimo se. Kako bih ispunio uzvišenu dužnost zaštite Amerike i njenih građana, SAD će se povući iz Pariskog sporazuma o borbi protiv klimatskih promena.”²⁶ Stavljajući nacionalne interese iznad globalnih obaveza, uz korišćenje emocionalno markiranih reči „zaštita” i „uzvišena dužnost”, povlačenje je predstavio kao patriotski čin, odnosno moralnu i etičku odgovornost, kako bi ubedio građane u ispravnost svoje odluke i time manipulisao percepcijom samog sporazuma u kontekstu pretnje za američku privredu. Osim što je povlačenje SAD iz Pariskog dogovora imalo ozbiljne implikacije na polju globalnih klimatskih pregovora i donošenja odluka, koliki je zemljotres izazvao svedoči i trag koji je ostavio na leksičkom planu u vidu neologizma *clexit*²⁷ (analogno sa slivenicom *Brexit*), koji označava izlazak država iz međunarodnih klimatskih sporazuma uglavnom usled nepoverenja prema naučnim istraživanjima i naučnom konsenzusu, a sa ciljem odlaganja donošenja klimatskih politika o ukidanju fosilnih goriva (*delayism*).

Koliko je uloga jezika, odnosno komunikacija, relevantna za tok međunarodnih klimatskih pregovora i koliko može uticati na njihov ishod svedoče klimatski sporazumi iz Kopenhagena i Pariza. Najavljivan kao najvažnija kon-

²³ Donald J. Trump, “President Trump Announces U.S. Withdrawal from the Paris Climate Accord”, White House Archives, June 1, 2017, Available from: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/articles/president-trump-announces-u-s-withdrawal-paris-climate-accord/> (Accessed August 2, 2024).

²⁴ *Ibid.*

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *Ibid.*

²⁷ Julian Petley, “From Brexit to Clexit? Delaying Climate Action is the Right’s Next Big Political Culture War”, *Byline Times*, September 29, 2023, Available from: <https://bylinetimes.com/2023/09/29/from-brexit-to-clexit-delaying-climate-action-is-the-rights-next-big-political-culture-war/> (Accessed on August 1, 2024).

ferencija posle Drugog svetskog rata²⁸, sporazum iz Kopenhagena postignut 2009. godine, smatra se jednim velikim fijaskom na globalnom planu, između ostalog usled odsustva ambicioznih, odnosno pravno obavezujućih okvira za smanjenje emisije sa efektom staklene bašte²⁹. Raskol koji je nastao između razvijenih i zemalja u razvoju uglavnom se odnosio na pitanja smanjenja budućih emisija, odnosno prošlih obaveza, što je dovelo do toga da se medijski diskurs usaglasi u predstavljanju pregovora kao debakla, a pre svega „samita u krizi”. Džon Sauven (John Sauven), izvršni direktor britanskog Grinpisa (Greenpeace), istakao je tom prilikom „kako je Kopenhagen mesto zločina iz kojeg krivci beže u pravcu aerodroma”.³⁰ S obzirom na to da je pregovore obeležio frejm neravnopravnosti i nejednakosti u pogledu emitovanja emisija, adaptacije kao i troškova među industrijalizovanim i zemljama u razvoju, neprecizna komunikacija klimatskih ciljeva pokazala se kao neefikasna u pogledu angažovanja u borbi protiv klimatskih promena.

Sa druge strane, koliko adekvatna komunikacija može biti podsticajna na globalnom planu u pogledu postizanja konkretnih mera i strategija, odnosno klimatskih politika, svedoči Pariski klimatski sporazum. Za razliku od Kopenhagena, koji je obeležila paradigma klimatskih skeptika, dvonedeljni klimatski pregovori političkog establišmenta predstavljaju trijumfalni poduhvat u okviru međunarodne zajednice iz više razloga. Pariski klimatski sporazum donesen je 12. decembra 2015. godine na 21. zasedanju Konferencije strana (COP21) u Parizu, odnosno godišnjem klimatskom samitu Ujedinjenih nacija, a usvojilo ga je 196 zemalja potpisnica Okvirne konvencije UN o promeni klime, čime je stupio na snagu 4. novembra 2016. godine.³¹ Distinktivno obeležje ovog međunarodnog okvira za borbu protiv klimatskih promena jeste mehanizam donošenja odluka, tačnije odsustvo rigidnih rokova, perioda važenja i pravno obavezujućih smanjenja emisija, imajući u vidu da je usvojen

²⁸ David Carlin, “Why Copenhagen Fell Apart and the Lessons It Offers for COP 27”, *Forbes*, November 17, 2022, Available from: <https://www.forbes.com/sites/davidcarlin/2022/11/17/why-copenhagen-fell-apart-and-the-lessons-it-offers-for-cop-27/> (Accessed August 1, 2024).

²⁹ Adam Vaughan and David Adam, “Copenhagen Climate Deal: Spectacular Failure—or a Few Important Steps?” *The Guardian*, December 22, 2009, Available from: <https://www.theguardian.com/environment/2009/dec/22/copenhagen-climate-deal-expert-view> (Accessed August 2, 2024).

³⁰ Reuters, “Reaction to Copenhagen Climate Deal”, December 19, 2009, Available from: <https://www.reuters.com/article/business/environment/-reaction-to-copenhagen-climate-deal-idUSTRE5BH4VN/> (Accessed August 5, 2024).

³¹ United Nations Climate Change, “The Paris Agreement”, Available from: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement> (Accessed on August 5, 2024).

na potpuno dobrovoljnoj osnovi. Takav princip može se protumačiti kao retorička strategija koja je doprinela da se konstruiše narativ fleksibilnosti i egalitarizma u pogledu rešavanja posledica klimatskih promena. Bez nametanja pritiska određenim zemljama učesnicama došlo je do smanjenja otpora prema sporazumu, čime se podstakla globalna odgovornost i saradnja u ispunjenju cilja ograničenja porasta globalne prosečne temperature na 2 stepena celzijusova, odnosno 1.5 stepen u odnosu na predindustrijski nivo. Taj ekološki prag ubrzo je postao refren, tj. integralni deo globalne klimatske retorike, što je rezultiralo opštom mobilizacijom gotovo svih zemalja sveta u pogledu obavezivanja na ispunjenje ciljeva iz sporazuma stvarajući jednu globalnu koaliciju u borbi protiv klimatskih promena.

AMERIČKI PREDSEDNIČKI IZBORI 2024. – KATALIZATOR ILI INHIBITOR KLIMATSKIH POLITIKA?

Koliko medijska komunikacija klimatskih promena, odnosno odabir frejmo-va „po meri” u medijskom izveštavanju mogu biti podsticajni, odnosno sputavajući u donošenju političkih odluka u pogledu smanjenja emisija ili jačanja otpornosti na klimatske promene najranjivijih grupa svedoče i predstojeći američki izbori. Prema pisanju Žurnalističkog pregleda Kolumbijskog univerziteta (Columbian Journalistic Review), predizborno odmeravanje snaga predsedničkih kandidata Demokrata i Republikanaca, Kamale Haris (Kamala Harris) i Donalda Trampa predstavljeno je u medijima pre svega kao klimatski duel, pri čemu su kontrastirani njihovi klimatski dosjeji sa fokusom na aktivnosti i implementaciju.³² Za razliku od prethodnih izbornih ciklusa kada su se u medijima uglavnom apostrofirale razlike među kandidatima na polju političkih/geopolitičkih, ekonomskih i bezbednosnih pitanja, 2024. godine medijsko klatno počinje da naginje ka energentskim i klimatskim izazovima zumirajući postojeće ideološke kontraste među političkim rivalima.

Prema Klimatskoj konekciji Jejl univerziteta (Yale Climate Connection), polarizacija koja postoji prema pitanju klimatskih promena je evidentna. Dok Kamala Haris smatra da je „hitnost momenta jasna”, Tramp se i dalje pridržava retorike klimatskog kontraša (engl. *climate change denier*), i mejnstrim naučna istraživanja vrlo često predstavlja konstruisanjem diskursa „zavere”.³³

³² Columbia Journalism Review, “Sane-Washing and the Harris-Trump Debate”, *Columbia Journalism Review*, September 12, 2024, Available from: <https://covering-climatenow.org/from-us-story/sane-washing-and-the-harris-trump-debate/> (Accessed September 12, 2024).

³³ Samantha Harrington, Sara Peach, and Pearl Marvell, “How Kamala Harris and Donald Trump Compare on Climate Change”, *Yale Climate Connections*, July 22,

U nedavnom intevjuu sa najbogatijim čovekom sveta i tehnološkim magnatom, Ilonom Maskom, održanom na platformi X (bivši Twitter), Tramp je na pitanje o porastu nivoa mora kao jednoj od posledica klimatskih promena ushićeno odgovorio, „Bićemo vlasnici više imovine uz obalu okeana”.³⁴ Time je nastavio tradiciju upotrebe ironizacije kao retoričkog sredstva manipulacije kako bi podrugljivo ismejao scenarija i projekcije o budućim efektima klimatskih promena, minimizovao rizik i opasnost od sagorevanja fosilnih goriva i porasta temperature, i time delegitimizovao nauku o klimi sa ciljem što dužeg odlaganja procesa dekarbonizacije.

Međutim, upotreba persuazivne moći jezika radi reprodukovanja kontrole može dovesti do smanjenja antagonizma među predsedničkim kandidatima. Naime, neočekivano blaga klimatska retorika predsedničke kandidatkinje Haris na Konvenciji Demokrata tumači se kao komunikacijska strategija ubeđivanja (persuazije) glasača u državama koje mogu presuditi ishod izbora (engl. *swing states*), budući da su upravo te države značajno uključene u proizvodnju fosilnih goriva, i to pre svega Pensilvanija kao vodeći proizvođač prirodnog gasa zahvaljujući eksploataciji škrljaca (fracking). Tom prilikom Haris je istakla, „imali smo najveći porast domaće proizvodnje nafte u istoriji zbog pristupa koji prepoznaje da ne možemo previše zavisiti od uvozne nafte”.³⁵

Tako kreiran konfrontacioni diskurs u medijima može biti značajan faktor za oblikovanje javnog mnjenja, čime se može povećati svest i zainteresovanost birača za klimatske promene, a samim tim i uticati na izborni proces. U tom pogledu, prioritizacija klimatske politike kandidata može biti odlučujuć faktor na vagi na predstojećim izborima i tako odlučiti progresivnu ili regresivnu putanju kojom će se Sjedinjene Američke Države kretati u borbi protiv klimatskih promena.

2024, Available from: <https://yaleclimateconnections.org/2024/07/how-kamala-harris-and-donald-trump-compare-on-climate-change/> (Accessed 20 August, 2024).

³⁴ Philip Bump, “Does Donald Trump Understand How the Ocean Works?” *The Washington Post*, August 13, 2024, Available from: <https://www.washingtonpost.com/politics/2024/08/13/does-donald-trump-understand-how-ocean-works/> (Accessed September 12, 2024).

³⁵ Ari Natter and Jennifer A. Dlouhy, “Harris Touts Record Oil Boom in Rare Embrace of Fossil Fuels”, *Bloomberg*, September 11, 2024, Available from: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-09-11/harris-touts-record-us-oil-boom-in-pitch-as-climate-pragmatist> (Accessed on September 12, 2024).

ZAKLJUČAK

Politička opredeljenost, a samim tim i uključenost na polju donošenja klimatskih politika u velikoj meri zavisi od jezika, odnosno načina komunikacije klimatskih promena široj javnosti, a pre svega donosiocima odluka. U tom smislu, klimatske promene je nužno posmatrati u jukstapoziciji medijskog i političkog diskursa kao najuticajnijih domena u pogledu definisanja dominantne paradigme kroz interpretaciju rizika i opasnosti od budućih promena klime. Međutim, vrlo često medijska i politička slika uzroka, posledica i potencijalnih rešenja klimatskih promena ne predstavlja nužno ogledalo stvarnosti već distorziju naučnih rezultata i činjenica. U tom pogledu, gotovo uvek, poruka koja se šalje je kreirana (tehnički, politički i ideološki) u skladu sa interesima vladajuće elite, određenih interesnih grupa ili organizacija i ima za cilj da afirmiše ili kritikuje određene stavove, mere ili vrednosti. Iz toga proističe da odabir frejma nužno služi da osvetli poželjne, odnosno zamrači nepoželjne aspekte određenog pitanja klimatskih promena. Komunikaciju u tom pogledu gotovo uvek karakteriše binarna kategorija, odnosno pozitivni ili negativni frejm koji dalje ima za cilj da ubrza, odnosno uspori određene aktivnosti na polju klimatskih promena. U tom smislu, retorička sredstva mogu biti zloupotrebljena u manipulativne i persuazivne svrhe kako bi se konstruisao diskurs kojim se napadaju ili opravdavaju određene mere, aktivnosti, programi, odnosno strategije klimatskih promena. Predstojeći američki izbori takođe predstavljaju primer kako komunikacija klimatskih promena može biti važan tas na vagi u predizbornoj kampanji, a samim tim i uticati na krajnji ishod dvoboja za mesto u Beloj kući. Istovremeno je utvrđeno kako različiti narativi oblikovani putem kombinovanja mnoštva jezičkih sredstava mogu uticati na dinamiku i tok globalne klimatske politike time što se nekim glasovima daje legitimitet, a nekima oduzima, čime se favorizuju, odnosno demonizuju određeni programi. Naučna nepouzdanost i sumnja se uvek javljaju kao kontrapunkt naučnom konsenzusu i tako usporavaju, opstruiraju ili onemogućavaju dekarbonizaciju, odnosno neto nultu budućnost bez sagorevanja fosilnih goriva. Obnovljivi izvori energije kao glavni energent u tom slučaju mogu biti predstavljeni kao glavni izvor troškova i nezaposlenosti ili novi profitabilni i održivi način snabdevanja energijom. Prema tome, sama komunikacija može biti ključna determinanta u donošenju klimatskih politika u onoj meri u kojoj uspe da mobiliše javnost i donosiocima odluka.

BIBLIOGRAFIJA

- [1] Anderson, Alison, "Sources, Media, and Modes of Climate Change Communication: The Role of Celebrities", *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 2, 2011, pp. 535–546.
- [2] Boykoff, Max T. and Boykoff Jules M., "Balance as Bias: Global Warming and the U.S. Prestige Press", *Global Environmental Change*, 14, 2004, pp. 125–136.
- [3] Boykoff, Max and Rajan Ravi, "Signals and Noise: Mass-Media Coverage of Climate Change in the USA and the UK", *EMBO Reports*, 8, No. 3, 2007, pp. 207–211.
- [4] Boykoff, Max T. and Boykoff Jules M., "Climate Change and Journalistic Norms: A Case Study of U.S. Mass-Media Coverage", *Geoforum*, 38, No. 6, 2007, pp. 1190–1204.
- [5] Boykoff, Max T. and Yulsman Tom, "Political Economy, Media, and Climate Change: Sinews of Modern Life", *WIREs Climate Change*, 4, No. 5, 2013, pp. 359–371.
- [6] Brüggemann, Michael and Engesser Sven, "Beyond False Balance: How Interpretive Journalism Shapes Media Coverage of Climate Change", *Global Environmental Change*, 42, 2017, pp. 58–67.
- [7] Carlin, David, "Why Copenhagen Fell Apart and the Lessons It Offers for COP 27", *Forbes*, November 17, 2022, Available from: <https://www.forbes.com/sites/davidcarlin/2022/11/17/why-copenhagen-fell-apart-and-the-lessons-it-offers-for-cop-27/> (Accessed August 1, 2024).
- [8] Carvalho, Anabela, "Media(ted) Discourses and Climate Change: A Focus on Political Subjectivity and (Dis)Engagement", *WIREs Climate Change*, 1, No. 2, 2010, pp. 172–179.
- [9] Chess, Caron and Johnson Branden, "Information is Not Enough", in: edited by S. C. Moser and L. Dilling, *Creating a Climate for Change: Communicating Climate Change and Facilitating Social Change*, Cambridge University Press, 2007, pp. 223–233.
- [10] Chilton, Paul and Schaffner Christina, "Introduction: Themes and Principles in the Analysis of Political Discourse", in: edited by Paul Chilton and Christina Schaffner, *Politics as Text and Talk: Analytic Approaches to Political Discourse*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, 2002, pp. 1–9.
- [11] Columbia Journalism Review, "Sane-Washing and the Harris-Trump Debate", *Columbia Journalism Review*, September 12, 2024, Available from: <https://coveringclimatenow.org/from-us-story/sane-washing-and-the-harris-trump-debate/> (Accessed September 12, 2024).
- [12] George, Orwell, "Politics and the English Language", in: George Orwell (Ed.), *George Orwell: A Collection of Essays*, Harcourt Publishing Company, 1946, p. 225.
- [13] Harrington, Samantha, Peach Sara, and Marvell Pearl, "How Kamala Harris and Donald Trump Compare on Climate Change", *Yale Climate Connections*, July 22, 2024, Available from: <https://yaleclimateconnections.org/2024/07/how-kamala->

- harris-and-donald-trump-compare-on-climate-change/ (Accessed 20 August, 2024).
- [14] Hulme, Mike, *Why We Disagree About Climate Change: Understanding Controversy, Inaction and Opportunity*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009.
- [15] Huntjens, Patrick and Nachbar Katharina “Climate Change as a Threat Multiplier for Human Disaster and Conflict”, *Policy and Governance Recommendations for Advancing Climate Security*, Working Paper 9, 2015, Available from: <https://static1.squarespace.com/static/61542ee0a87a394f7bc17b3a/t/61b8e67b32b0eb4c0fb-b89a5/1639507580316/working-Paper-9-climate-change-threat-multiplier.pdf>, (Accessed June 22, 2024).
- [16] IPCC, Annex I: Glossary [Matthews, J.B.R. (ed.)]. In: Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (Eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA, 2018, pp. 541–562.
- [17] Lazarus, Richard J., “Super Wicked Problems and Climate Change: Restraining the Present to Liberate the Future”. *Georgetown Law Faculty Publications and Other Works*, 159, 2009.
- [18] Luhmann, Niklas, *The Reality of the Mass Media*, Stanford University Press, Stanford, 2000.
- [19] Natter, Ari and Dlouhy Jennifer A., “Harris Touts Record Oil Boom in Rare Embrace of Fossil Fuels”, *Bloomberg*, September 11, 2024, Available from: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-09-11/harris-touts-record-us-oil-boom-in-pitch-as-climate-pragmatist> (Accessed on September 12, 2024).
- [20] Neustadt, Richard E. *Presidential Power*, Macmillan Publishing Company, New York, 1960.
- [21] Petley, Julian, “From Brexit to Clexit? Delaying Climate Action is the Right’s Next Big Political Culture War”, *Byline Times*, September 29, 2023, Available from: <https://bylinetimes.com/2023/09/29/from-brexit-to-clexit-delaying-climate-action-is-the-rights-next-big-political-culture-war/> (Accessed on August 1, 2024).
- [22] Petrescu-Mag, Ruxanda et al., “How climate change science is reflected in people’s minds: A cross-country study on people’s perceptions of climate change”, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(7), 4280.
- [23] Philip, Bump, “Does Donald Trump Understand How the Ocean Works?” *The Washington Post*, August 13, 2024, Available from: <https://www.washingtonpost.com/politics/2024/08/13/does-donald-trump-understand-how-ocean-works/> (Accessed on September 12, 2024).
- [24] Pompeo, Michael R., Secretary of State, “On the U.S. Withdrawal from the Paris Agreement”, press statement, November 4, 2019, U.S. Department of State,

- Available from: <https://2017-2021.state.gov/on-the-u-s-withdrawal-from-the-paris-agreement/> (Accessed August 10, 2024).
- [25] Reuters, “Reaction to Copenhagen Climate Deal”, December 19, 2009, Available from: <https://www.reuters.com/article/business/environment/-reaction-to-copenhagen-climate-deal-idUSTRE5BH4VN/> (Accessed on August 5, 2024).
- [26] Schäfer, Mike S. and O’Neill Saffron, “Frame Analysis in Climate Change Communication: Approaches for Assessing Journalists’ Minds, Online Communication and Media Portrayals”, in: edited by Matthew Nisbet, Shirley Ho, Ezra Markowitz, Saffron O’Neill, Mike S. Schäfer, and Jagadish Thaker, *Oxford Encyclopedia of Climate Change Communication*, Oxford University Press, 2017.
- [27] Schmidt, Andreas, Ivanova Ana, and Schäfer Mike S., “Media Attention for Climate Change Around the World: A Comparative Analysis of Newspaper Coverage in 27 Countries”, *Global Environmental Change*, 23, No. 5, 2013, pp. 1233–1248.
- [28] Shoemaker, Pamela J. and Reese Stephen D., *Mediating the Message: Theories of Influences on MassMedia Content*, Longman, New York, 1996.
- [29] Trump, Donald J., “President Trump Announces U.S. Withdrawal from the Paris Climate Accord”, White House Archives, June 1, 2017, Available from: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/articles/president-trump-announces-u-s-withdrawal-paris-climate-accord/> (Accessed on August 2, 2024).
- [30] United Nations Climate Change, “The Paris Agreement”, Available from: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement> (Accessed on August 5, 2024).
- [31] Ungar, Sheldon, “The Rise and (Relative) Decline of Global Warming as a Social Problem”, *Sociological Quarterly*, 33, 1992, pp. 483–501.
- [32] Vaughan, Adam and Adam David, “Copenhagen Climate Deal: Spectacular Failure—or a Few Important Steps?” *The Guardian*, December 22, 2009, Available from: <https://www.theguardian.com/environment/2009/dec/22/copenhagen-climate-deal-expert-view> (Accessed on August 2, 2024).

Jovana Vurdelja

CLIMATE CHANGE COMMUNICATION – CATALYST OR INHIBITOR OF GLOBAL CLIMATE POLICIES

Abstract

Understanding and perception of climate change risks are greatly influenced by the polarized mediated portrayal of this global phenomenon, oscillating between the narrative of *climate crisis* of cataclysmic proportions on one hand and the notion of a *manufactured scientific hoax*, thereby shaping the course of climate debate in the public discourse. Apart from deepening

existing ideological and political polarization in the context of achieving net-zero emissions, specifically, the transition from fossil fuels to renewable energy sources, this dichotomization of media content between climate alarmists and sceptics significantly contributes to the (de)motivation of engagement in climate policy-making. In this paper, different mechanisms of communicating climate change in the public discourse are examined, with a focus on political rhetoric, specifically dominant frames and narratives, and how they may contribute to accelerating or slowing down the implementation of specific measures, strategies, programs, as well as goals from climate agreements on emissions reduction or adaptive and mitigation measures.

Keywords:

Climate change, climate change communication, media discourse, political discourse, climate policies.